

EN GRØN HILSEN FRA 2069

De beslutninger der tages lige nu er afgørende for byens liv de næste 100 år. Og denne parkpolitik skal være med til at afstikke den grønne kurs. Tænk bare om en borgmester i 2069 – 200 år efter kommunen overtog de arealer, der skulle blive kommunens første parker - kunne finde på at skrive følgende indlæg i et dagblad:

» For 200 år siden blev behovet for grønne områder diskuteret for første gang. Det var i forbindelse med at Københavns volde blev nedlagt. Men det var først 100 år senere - i 2003 - at Borgerrepræsentationen besluttede en egentlig Parkpolitik. Det har betydet at det grønne i dag overalt er nærværende og at København er en smuk by, som jeg er stolt over at bo og arbejde i.

I dag er det grønne integreret i alle beslutninger, der vedrører byens udvikling. Det betyder, at København nu er kendt som Europas grønne metropol - en by mange gerne vil bo i og besøge. Byen er blevet meget eftertragtet af erhvervslivet, der af hensyn til medarbejdernes trivsel og helbred helst vil placere deres afdelinger i grønne byer som vores.

Den politiske forståelse og velvilje og ikke mindst borgernes opbakning til byens grønne planlægning har æren for, at København har bevaret sit grønne præg med smukke parker og gader. Gamle frodige træer giver skygge og læ, man kan opleve naturen året rundt og i alle bydele finder man attraktive offentlige friområder.

Byens beliggenhed ved vandet er også kommet borgerne til gode. Bademuligheder er der nok af langs det rige kystmiljø, hvor især Amager Strandpark er blevet Øresunds perle som vi alle er stolte af.

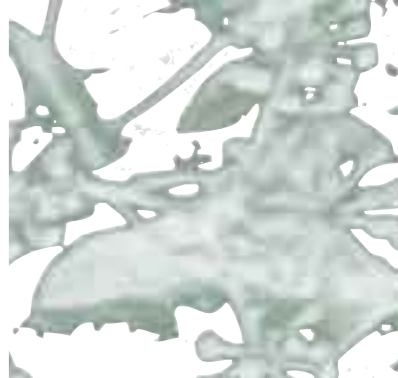
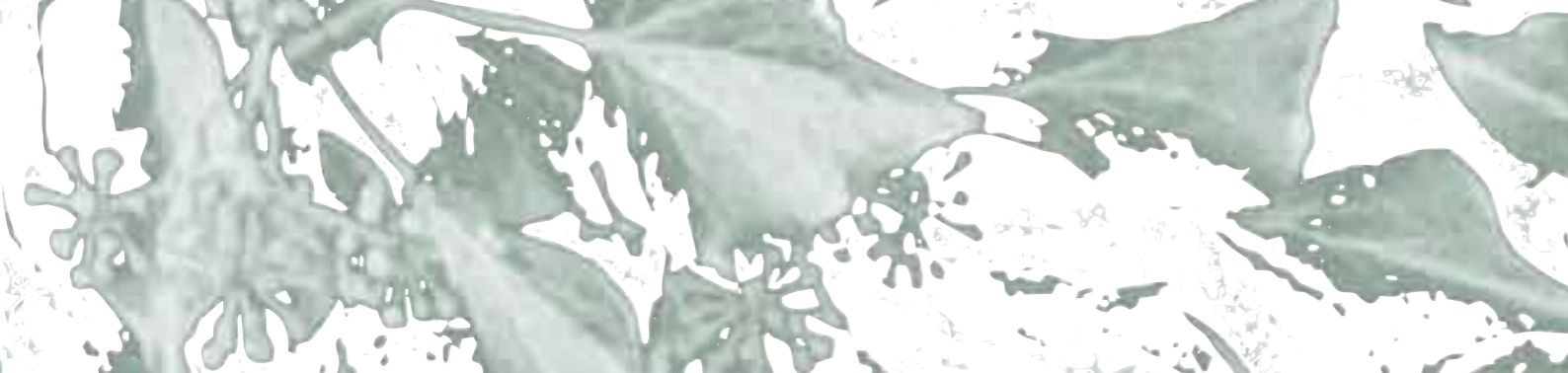
Langs havnen er der i dag spændende boligbebyggelser omgivet af store smukke kommunale parkanlæg, lystbåde havne og badeanlæg. Det betyder, at københavnere bruger både kysten og havnen året rundt.

Det er samtidig en nydelse at vandre gennem byen og lade sporene af byens udvikling fortælle den opmærksomme en historie om de gamle volde, kongemagten, fælledeerne og vandet med Søerne, Damhusengen og især de gamle åløb, hvor der i dag kan ses børn, botanikere og lystfiskere, som midt i byen nyder naturen.

Alle københavnere kan i dag se et træ fra deres vindue og det er anerkendt som helende for sjælen. I hele byen kan man se københavnere, der nyder en tur i smukke omgivelser, eller samles omkring et aktivt liv med leg og bevægelse. Københavnerne bruger faktisk mere end en tredjedel af deres frie tid udendørs - en vigtig grund til at byens børn er nogen af landets mest velfungerende skoleelever og at folkesundheden er forbedret væsentligt...«

DET GRØNNE KØBENHAVN
PARKPOLITIK 2003

Det grønne København - parkpolitik 2003

Redaktion
Københavns Kommune

Tekst
Vej & Park
Valør og Tinge

English summary
Joan Høberg-Petersen

Foto
Vej & Park, John Jedbo, Nis Simon Jacobsen, Jørgen Jørgensen,
Omar Ingerslev, Martin Lehmann, Thomas Borberg, Forsvaret,
Kim Agersten, Dennis Rosenfelt, Erik Petersen, Nicola Fasano,
Poul Jensen, Bjørn Overgård.

Illustrationer
Vej & Park

Design
nextgrafik

Tryk
Nørrebro Bogtryk ApS.

Oplag
4000

Parkpolitik 2003 kan rekvireres på biblioteker og hos
Vej & Park downloades på www.vejpark.kk.dk

Forsidefoto
Assistens Kirkegård

Bygge- og Teknikudvalget besluttede på sit møde d. 26. marts 2003 at udsende forslag til Parkpolitik i høring. Høringsperioden afsluttedes d. 1. september 2003. Bygge- og Teknikudvalget har i efteråret 2003 godkendt "Det grønne København – Parkpolitik 2003". Parkpolitikken forelægges Borgerrepræsentationen.

Formålet med Parkpolitikken er dels at få et grundlag for Bygge- og Teknikudvalgets forvaltning af de grønne områder, dernæst at indarbejde politikken i den kommunale planlægning og administration i øvrigt.

Ansvar for at udarbejde en Parkpolitik har været Vej & Parks og i forbindelse med udarbejdelse af forslaget har der været nedsat en arbejdsgruppe på tværs af Københavns Kommunes forvaltning. Endelig har Københavns Kommunes Grønne Råd bidraget undervejs. Bygge- og Teknikudvalget vil gerne takke de involverede for deres arbejde.

Henvendelse vedrørende Parkpolitik 2003 kan ske til:

Vej & Park
Njalsgade 13
2300 København S
Telefon: 3366 3500
E-mail: vejpark@btf.kk.dk

Udgivet af Københavns Kommune
Bygge- og Teknikforvaltningen, 2003

005 FORORD

007 HOVEDSTADENS GRØNNE VISION
RESUMÉ OG BAGGRUND
IND I PARKPOLITIKKEN
KØBENHAVNS GRØNNE VISION

013 HVERDAGENS GRØNNE RUM
BESKYTTELSE OG UDVIKLING
AREALER I EN RIMELIG AFSTAND
KVALITET I DE ENKELTE ANLÆG

027 STATUS OVER DET GRØNNE
KØBENHAVNS GRØNNE UDVIKLING
LITTERATUR

033 SUMMARY

Gråbrødretorv

FORORD

Hvorfor har København brug for en politik for byens grønne områder?

For det første fordi vi har en forpligtelse over for byens borgere - både de nuværende og de kommende: Vi skal sikre, at byen fortsat vil være attraktiv at bo i, at voksne og børn har mulighed for at slappe af, at bevæge sig, lege, opleve naturen og mødes med venner og familie i rolige og grønne omgivelser midt i hverdagens hektiske travlhed.

For det andet er det grønne en slags kapital for byen. Flere og flere virksomheder bosætter sig i områder, der både kan tilbyde by og natur. København skal være smuk og udvikle sine herlighedsværdier, hvis byen vil markere sig som et attraktivt sted, der kan fastholde og tiltrække erhvervslivet.

For det tredje er det nødvendigt, at det grønne altid bliver tænkt med og taget ind i planlægningen, når byen forandrer sig så eksplosivt, som den gør det i disse år. De overordnede grønne strukturer som får København til at hænge sammen, skal vi sørge for at bevare og udvikle i takt med, at der bliver bygget nyt. På den måde kan en by som København sammenlignes med en levende organisme, der hele tiden skal passes på:

Byens grønne struktur er den rygrad, der holder sammen på det hele. De grønne forbindelser mellem bydelene er dens nervebaner. Grønne områder og gadetræer dens lunger. Og parkerne, hvor mennesker motionerer og mødes, er byens pulserende hjerte. Og som enhver anden organisme skal også byen have gode vækstbetingelser for at kunne leve et godt og sundt liv.

Det er disse vækstbetingelser vi med parkpolitikken kan give hovedstaden. Jeg håber borgere, gæster, erhvervsliv og offentlige instanser vil tage godt imod parkpolitikken og støtte op om dette grønne bidrag til Københavns udvikling.

Søren Pind

Christianshavns Vold

HOVEDSTADENS **GRØNNE** VISION

- baggrund og resumé

- ind i parkpolitikken

- Københavns grønne vision

Kløvermarken

Ryvangens Naturpark

Østre Anlæg

BAGGRUND OG RESUMÉ

Parkpolitik er tænkt som et politisk redskab, der beskriver hvordan København kan fastholde og udvikle sine grønne værdier. Politikken skal være med til at sikre et politisk fokus på værdien af det grønne.

Det grønne København - Parkpolitik 2003 vil være grundlag for Kommunens arbejde med den grønne sektor. Politikken sætter de grønne områder i forhold til den øvrige planlægning i kommunen - herunder hvordan de grønne områder ved en fortsat høj prioritering kan bidrage til en attraktiv udvikling af København. Parkpolitikken supplerer således også den Blå Plan og Idrætspolitisk redegørelse. Hensigten med politikken er at profilere kommunen som en attraktiv boligby og at bidrage til at profilere kommunen over for gæster, investorer og samarbejdspartnere nationalt og internationalt.

Politikken vil ikke i sig selv udløse investeringer, men vil blive retningsgivende for den fremtidige planlægning af de grønne områder i Københavns Kommune. Dernæst vil den anviser hvilken udvikling, der er ønskelig i forhold til kommunens egne områder og hvilke opkøb, anlægsinvesteringer, drift og ikke mindst hvilken dialog der skal ske for at fremme København som en spændende storby, hvor både borgere og erhvervsliv har lyst til at have hjemme.

HOVEDSTADENS GRØNNE VISION

Hvorfor Københavns Kommune vil en Parkpolitik er beskrevet i visionen, sammen med de perspektiver, der ønskes for udviklingen af København som grøn metropol. Parkpolitikken argumenterer for, at det grønne betaler sig og det er sundt og fornuftigt at satse på det grønne i forhold til at være bæredygtig og tilbyde kvalitet.

HVERDAGENS GRØNNE RUM

Realisering udmøntes i tre indsatsområder, der er grundlaget for de 23 målsætninger i Københavns Kommunes Parkpolitik:

BESKYTTELSE OG UDVIKLING

1. En grøn metropol
2. En attraktiv boligby
3. En bæredygtig udvikling
4. Vandet i byen
5. Kultur og natur
6. Grønne gaderum
7. Byens træer

AREALER I EN RIMELIG AFSTAND

8. By, bydel og kvarter
9. Grønne bydelsplaner
10. Flere eller bedre friarealer
11. Grønne forbindelser
12. Bag hegnet
13. Mens vi venter
14. Åbne og fleksible grønne rum

KVALITET I DE ENKELTE ANLÆG

15. Oplevelsesrige parker
16. Frodigt og mangfoldigt
17. Landskab og havekunst
18. Leg og bevægelse
19. Motion og idræt
20. Mødesteder til alle
21. Byens haver
22. Tryghed og hensyn
23. Borgerdialog

STATUS OVER DET GRØNNE

Et historisk rids over Københavns grønne udvikling.

IND I PARKPOLITIKKEN

København er attraktiv og grøn i dag, men grønne værdier skabes gennem det lange seje træk. I dag kan vi takke visionære politikere og ildsjæle fra de forrige århundreder for de grønne områder, der kendetegner byen. Det de har givet til nutiden, skal Parkpolitikken være med til at beskytte og udvikle. Derfor har historien i forhold til det grønne en ganske særlig betydning. Historien fortæller om hvad der er værd at passe på og er en tak for de smukke områder, der i dag er en del af grundlaget for det videre arbejde.

DET GRØNNE BETALER SIG

København skal kunne fastholde og tiltrække borgere og erhvervsliv. For at kunne gøre det, må byen leve op til en række krav, der gør den attraktiv: Gode boliger og erhvervsgrunde, velfungerende trafikale forhold og et rigt og varieret udbud af kulturelle tilbud er blot nogle af de forhold, der gør byen til et sted, hvor mennesker har lyst til at leve deres liv, bo og arbejde.

Men også adgang til parker, grønne områder og vandet er slagkraftige argumenter for at leve sit liv i byen. Parker, pladser og andre grønne sammenhænge i en høj landskabsarkitektonisk værdi skal derfor være en naturlig del af den moderne storby. Og det grønne skal ses som en kapital, der øger byens værdi og er med til at udvikle byen til en moderne og konkurrencedygtig metropol.

København har i forvejen mange flotte parker og anlæg, men det er ikke længere nok udelukkende at vedligeholde og beskytte de eksisterende grønne områder. I takt med at København ekspanderer, er det også nødvendigt at opdatere parkerne og at tænke i at udvikle nye spændende, grønne områder til glæde for alle, der bruger byen aktivt.

Konkurrencen om byens arealer er skærpet af de sidste års vækst, og udviklingen af de rekreative muligheder er kommet i fokus. Derfor er det vigtigt at have fokus på udviklingen af det grønne, for det er et sårbart område, som har brug for politisk opmærksomhed og visioner i forhold til lovgivning, planlægning og økonomi. En parkpolitik skal være med til at prioritere det grønne i forhold til udviklingen i øvrigt og fastholde grønne områders værdi i forhold til de andre behov for plads og penge.

EN GRØN BY ER SUND FORNUFT

Parkpolitikken skal være med til at sikre, at det grønne i København bliver anerkendt og prioriteret som en værdifuld og uundværlig ressource - både i forhold til byens samlede udvikling og for den enkelte borgers sundhed og livskvalitet.

En svensk undersøgelse viser således, at udsigten til grønne træer skaber ro, et lavere blodtryk og færre muskelspændinger. Og det er vigtige kvaliteter i en tid, hvor et flertal af danskere anser stress for at være den væsentligste trussel mod helbredet. Selv et kort ophold i grønne omgivelser virker afstressende og har en positiv indflydelse på vores psykiske og fysiske velbefindende.

Andre undersøgelser dokumenterer, at patienter bliver hurtigere raske, og at ældre er mindre udsat for depressioner, hvis de dagligt kommer ud i det fri. Ikke mindst børn har brug for leg og motion udendørs for at kunne udvikle sig til sunde, sociale og hele mennesker. Deres motorik udvikler sig, de får skærpet evnen til at koncentrere sig, og det forbedrer deres evne til at lære.

Fælledparken

Valbyparken

Islands Brygge

Christianshavns Vold

KØBENHAVNS GRØNNE KAPITAL

”Men en Park bliver altid et Led i Folkets og det enkelte Menneskes Liv. Dér sidder Kjøbenhavneren allerede som barn i sin Barnevogn og faar det første Indtryk af Verdens Grønhed, og der løber han senere som lidt større og leger og gør de Ulykker, som hører den Alder til. Der sværmer han i den voksne Alder, og der joller han endelig hen, naar han er saa gammel, at han trænger til at finde et Sted, hvor han kan søge Hvile og Ly under Træerne og endnu engang glæde sig over Naturen, der vaagner op om Foraaret.”

“En Park bliver altid et Led i Folkets og det enkelte Menneskes Liv”

Borgerrepræsentant O. Johansen kom i 1902 med dette overbevisende indlæg om parkers betydning. Ingen har efterfølgende været i stand til at beskrive naturens og parkers betydning smukkere.

Samme år vedtog Borgerrepræsentationen den første plan for udviklingen af Københavns parker. København var dengang i færd med at forvandle sig fra at være kongerigets og nationens regeringsby til en position som hovedstad i et demokratisk europæisk industrisamfund. Det var nødvendigt, at det grønne blev tænkt med ind i byens generelle udvikling, så befolkningen ikke fuldstændigt blev afskåret fra frisk luft og nogle frie arealer at boltre sig på i den sparsomme fritid, der var datidens byboere forundt.

Det er takket være den tids politiske fremsyn at København i dag har en grøn struktur, som skaber en indre sammenhæng mellem bydelene.

Her 100 år efter er det igen på tide at rette blikket mod byens grønne områder. For som i Johansens tid forandrer byen sig igen markant - men denne gang til en moderne storby, en europæisk metropol på godt og ondt. Byen udvider sig, der skyder helt nye byområder op og borgernes behov og krav til de grønne områder ændrer sig i takt med at livsstilen og familiestrukturerne bliver en anden.

Af den grund må kommunen stoppe op et øjeblik, gøre status og tage stilling til hvilke grønne værdier, byen gerne vil beskytte og udvikle, og hvordan det skal ske. Derfor er denne parkpolitik for København år 2003 nu blevet til, som et ønske om at bidrage til at forme København for fremtidens byboere.

Parkpolitikken er både visionær og meget konkret på samme tid: På den ene side handler det om at tænke frem i tiden - at planlægge en bys grønne profil tager nemlig tid. På den anden side rummer politikken mange målsætninger og håndgribelige anvisninger på, hvor det er vigtigt at sætte ind lige nu og her, og hvordan det skal gøres.

KØBENHAVNS GRØNNE VISION

København er internationalt kendt som Europas grønne metropol, en moderne hovedstad hvor det grønne er en naturlig del af byens udvikling og ansigt udadtil. Træer, grønne områder, natur og fortidsminder beskyttes og udvikles, så byens grønne kapital øges til glæde for kommende generationer.

“Europas grønne metropol med let adgang til smukke parker, der giver lyst til ophold og bevægelse i det fri”

Til daglig har københavnere let adgang til smukke parker og gode legepladser tæt på deres bopæl. Inden for kommunegrænsen findes større, sammenhængende grønne områder med et stort naturindhold og pladskrævende aktiviteter. Byens store og små grønne områder er forbundet med et net af grønne stier og grønne gaderum, som også er spredningskorridorer for byens dyre- og planteliv.

Byens parker og grønne områder er trygge og inspirerende mødesteder, hvor københavnere og byens gæster kan opleve både naturens fred og samles om fælles kulturelle og sportslige begivenheder. Parkerne er rige på oplevelser og giver lyst til ophold og bevægelse i det fri. Udviklingen af byens parker og naturområder sker i dialog med borgerne.

Parkpolitikken beskriver og fastlægger mål for hvordan byens natur, parker og grønne områder skal udvikle sig. Desuden opstiller den 3 indsatsområder, der blandt andet skal sikre plads til gadetræer, naturområder, parker, legepladser og stiforbindelser. Yderligere stiller den krav til kvalitet, økonomisk prioritering og beskyttelse af de natur- og kulturværdier, som udgør byens grønne kapital. Alt sammen ud fra en overordnet vision.

Visionens tre afsnit opsummeres i de grundlæggende indsatsområder:

- Beskyttelse og udvikling
- Arealer i en rimelig afstand
- Kvalitet i de enkelte anlæg

De tre indsatsområder er grundlaget for de efterfølgende målsætninger, som beskrives under hvert indsatsområde i parkpolitikken.

Enghaveparken

HVERDAGENS **GRØNNE** RUM

- beskyttelse og udvikling
- arealer i en rimelig afstand
- kvalitet i de enkelte anlæg

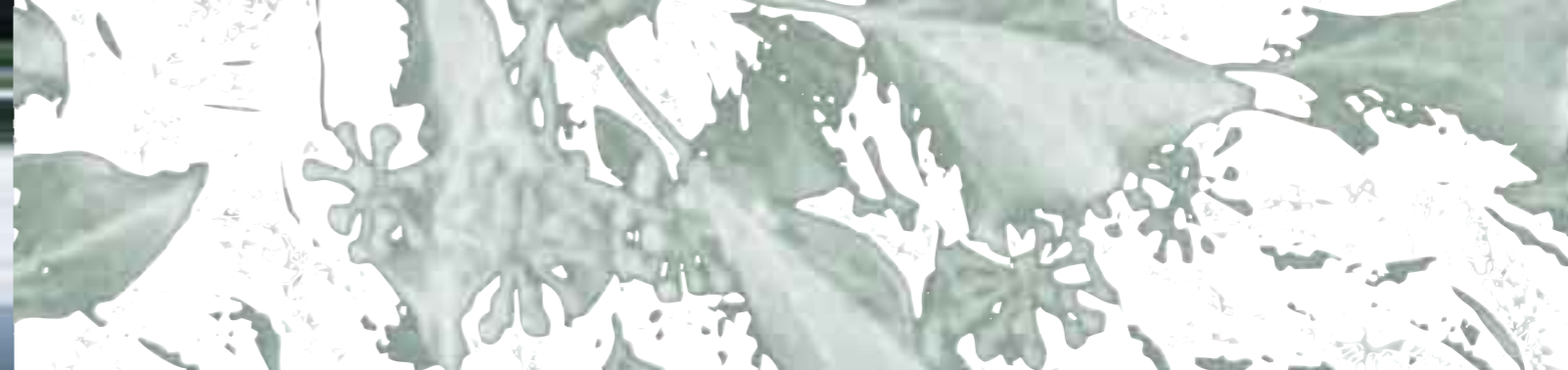

Ørstedsparken

Fælledparken

Københavns grønne struktur

BESKYTTELSE OG UDVIKLING

En afgørende dimension i parkpolitikken er at beskytte og udvikle Københavns grønne hovedtræk, der historisk hviler på de lavtliggende naturområder, fæstningsanlæggene, de kongelige haver og fælledeerne og for vandets vedkommende kysten, havnen, søer, åer, moser og enge. De er også vigtige som del af det der gør København tiltrækkende i international sammenhæng.

Det er disse landskabelige og kulturhistoriske træk, der har præget den måde byen har udviklet sig på og udfordringen består blandt andet i at gennemføre parkfredninger og udarbejde pleje- og udviklingsplaner. Desuden skal byens værdifulde beplantninger og dyreliv registreres, beskyttes og udvikles bedre end det tidligere har været. Dette gælder også for byens gamle træer, uanset om de står langs gader, eller gemmer sig bag hegn og facader.

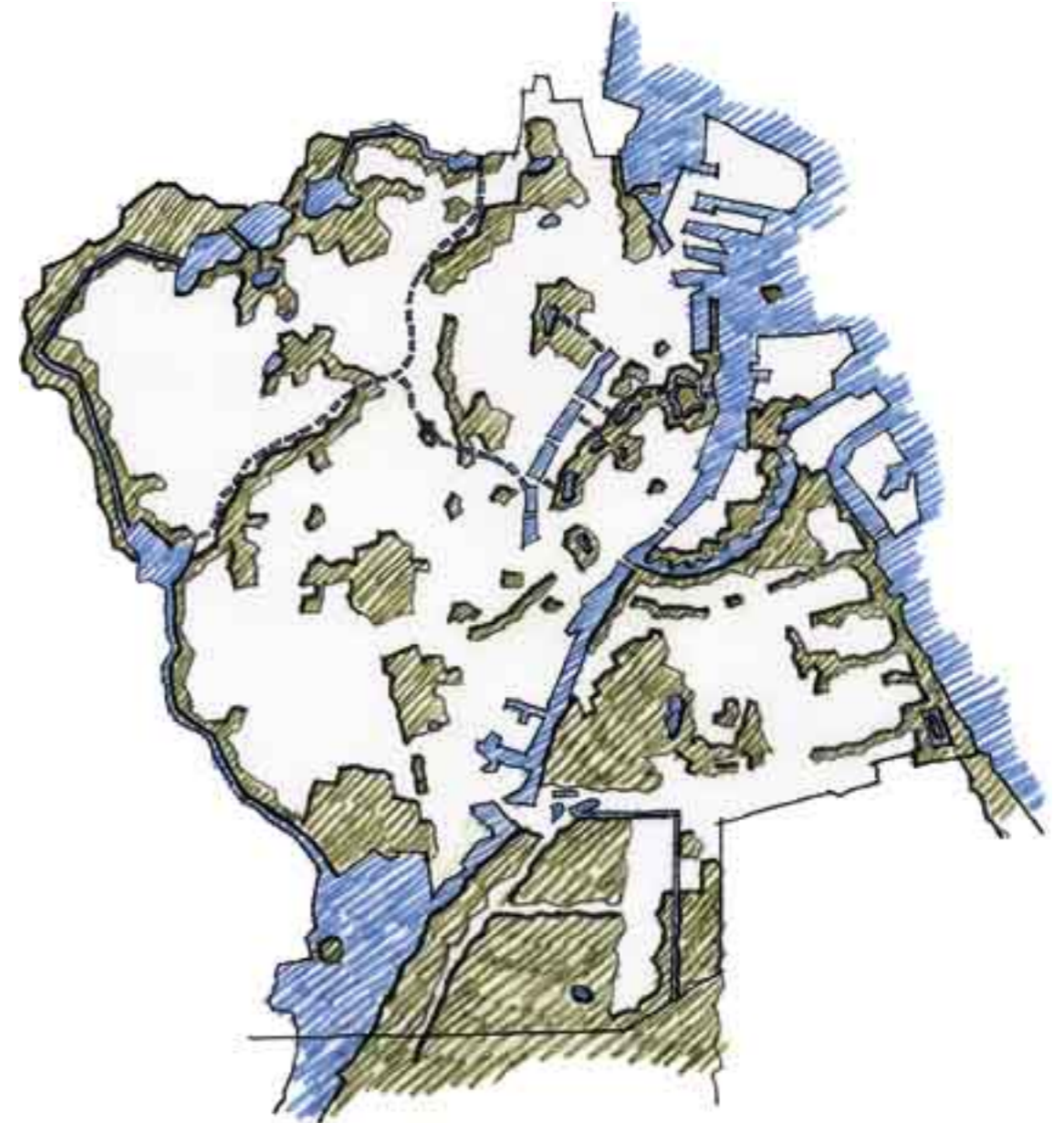
Vand og oplevelsen af vand er vigtige elementer i en udvikling af byens rekreative potentialer. I disse år er der fokus på udviklingen af Havnens og kystens rekreative muligheder. Derfor bliver der sideløbende med denne politik arbejdet på at udforme en "Blå plan", som forholder sig til de rekreative muligheder i tilknytning til Øresund og Havnen. Vandet er imidlertid mere end det maritime og derfor er der i Parkpolitikken fokus på de ferske vande.

Ingen kunne forestille sig København uden Fæstningsværkernes vandfyldte grave, Søerne eller Damhussøen, hvorimod mange af byens oprindelige vandløb er lagt i rør under jorden. En af initiativerne til at udvikle den grønne struktur kunne for eksempel være at fritlægge og genskabe nogle af de historiske åforløb, bla. Lygten Å, Grøndalsåen og Harrestrup Å.

Der er lige nu store muligheder for at få nye grønne områder i forbindelse med omlægningen af det gamle baneterræn, som til eksempel på Nørrebro. De større grønne stiforbindelser i de gamle banetraceer og gadetræerne udgør dertil et vigtigt sammenbindende bidrag til en overordnet grøn struktur.

I dag er man meget opmærksom på at udviklingen skal være bæredygtig og mangfoldig. Det er derfor vigtigt, at de grønne områder er rige på naturoplevelser, hvilket først og fremmest vil sige en mangfoldighed af naturtyper og dermed dyr og planter. Hertil kommer oplevelsen af at kunne røre jorden, se vandet og mærke luften. Kalvebodkilen er forsat byens grønne lunge og overalt i nærmiljøet er træer med til at mildne klimaet og filtrere luften. En vigtig del af den menneskelige erkendelse sker gennem egne erfaringer. Derfor er det vigtigt at den enkelte får lov til selv at være med, det øger forståelsen og det er en fantastisk oplevelse at kunne begribe naturens kredsløb fra den spæde start over blomstring, frøsætning til forfaldet og nedbrydningen for igen at indgå i stofkredsløbet som muld og grundlag for ny vækst.

En af initiativerne til at udvikle den grønne struktur kunne for eksempel være at fritlægge og genskabe Lygten Å, Grøndalsåen og Harrestrup Å. De historiske åforløb er på kortet fremhævet som stiplede linier.

Østre Anlæg

Skøjtebane

Søtorvet

Islands Brygge

1. EN GRØN METROPOL

Intentionen er at udvikle en international attraktiv grøn metropol. Det er samtidigt vigtigt at fastholde byens egen identitet. København skal hente sin storhed og anerkendelse i omhu for detaljen og evnen til at få meget ud af et ydmygt landskab og respekt for byens historie. Derfor skal den kultiverede natur og historien overalt være nærværende - historiske mindesmærker, parker og havekunst i København skal være af international standard.

“Træer er med til at rense luften og tilfører byen en sanselig dimension”

2. EN ATTRAKTIV BOLIGBY

Byen skal være grøn, fordi den skal være en attraktiv by at bo i og besøge, og fordi det gavner folkesundheden. Derfor er det vigtigt, at der i alle planer og ved nybyggeri tages konkret stilling til hvordan eksisterende grønne værdier udnyttes og hvordan nye grønne områder og forbindelser udvikles. Det betyder, at grønne områder ikke må bebygges og at der i al planlægning, i alle byudviklingsprojekter og i nyanlæg skal sikres god plads og kvalitet i forhold til det grønne.

3. EN BÆREDYGTIG UDVIKLING

At være bæredygtig betyder at passe på det man har fået fra fortiden, leve fornuftigt i nuet og udvikle den arv man efterlader til fremtiden positivt. Der skal være mulighed for at opleve årets og naturens kredsløb i dagligdagen og mulighed for at iagttage og opleve naturens mangfoldighed. Derfor skal de grønne områder i størst mulig omfang kunne kompostere naturens egne materialer og tillade en naturlig nedbrydning af træer, så disse indgår naturligt i oplevelsen af parken sammen med en genanvendelse af regnvandet.

Der skal således skabes adgang til de ferske vande så børnene lærer at omgås og udnytte naturen, for derigennem at styrke deres udvikling, sanser og dermed respekten for naturens styrke og sårbarhed. I nuet skal det være muligt at færdes i grønne områder uden at blive stresset af støj eller af bekymring for forurenede luft eller jord.

De grønne områder og gadetræsplantninger skal udvikles og plejes efter økologiske principper og med en mangfoldighed, der sikrer et bedre miljø og den biologiske mangfoldighed. En bæredygtig udvikling på parkområdet tager udgangspunkt i Agenda 21-tankegangen samt Dogme 2000, hvor kommunen har forpligtiget sig til at udarbejde en plan for forbedring af miljøet.

4. VANDET I BYEN

Vand er grundlag for alt liv, forudsætningen for biologisk mangfoldighed og en kilde til oplevelser. Der kan arbejdes kunstnerisk med vand - som det fx er tilfældet med byens springvand. Også regnvandet kan blive synligt, som når det løber nenover byens ældre fortove til rendestenen. Vandets kredsløb skal kunne opleves overalt.

København er en by formet af adgangen til vand. Dets vandring ad åerne, søerne, enge og strande frem mod kysten, er en væsentlig del af grundlaget for den struktur af grønne områder, der i dag eksisterer. Vandet er dermed et vigtigt element i oplevelsen af byens rum. Det betyder at oplevelsen, adgangen og brugen af vand skal være synlig og indarbejdes i parkerne, hvor det er muligt. De kulturskabte naturområder, som Amager Fælled, genskabte åer og søer, er et stærkt signal om en by, der gerne vil kunne stå ved sine krav til miljø og bæredygtighed.

5. KULTUR OG NATUR

Landskabelige og kulturhistoriske værdier skal beskyttes og udvikles. København har mange historiske grønne områder. Blandt andet kan man finde spor af byens befæstning, oprindelige fælleder og begravningspladser. Disse træk er unikke og vigtige fortællinger om byens havekunstneriske og landskabelige arv. Det betyder, at byens bevaringsværdige grønne strukturer, områder, anlæg, naturværdier og træer skal registreres, beskyttes og sikres gennem fredning, og at den efterfølgende pleje- og udvikling skal ske med respekt for disse værdier og med mangfoldighed og skønhed for øje. Til dette hører skulpturer og mindesmærker, herunder også mulighed for plads til nutidskunst.

6. GRØNNE GADERUM

Gadetræerne skal igen præge byen og bidrage til kommunens overordnede mål om at fastholde og udvikle byens samlede karakter af en grøn by. De grønne træk skal give bydelene identitet, være med til at forskønne byen, og gøre byen lettere at orientere sig i. Forskellige træarter skaber variation i farver, lys og stemninger, og er med til at give byen en sanselig dimension. Det skal i princippet være muligt at se et træ fra vinduet, uanset hvor man er. Træer skal gives vækstvilkår, der sikrer at vi kan opleve dem som frodige og sunde. Et bredt træartsvalg kan forebygge at plantesygdomme får så katastrofale konsekvenser, som elmesygen havde for byens bestand af gadetræer i 1990'erne. Beboerinitiativer til forbedringer af deres egne gader kan understøttes af en vejledning i at plante gadetræer på private fællesveje.

7. BYENS TRÆER

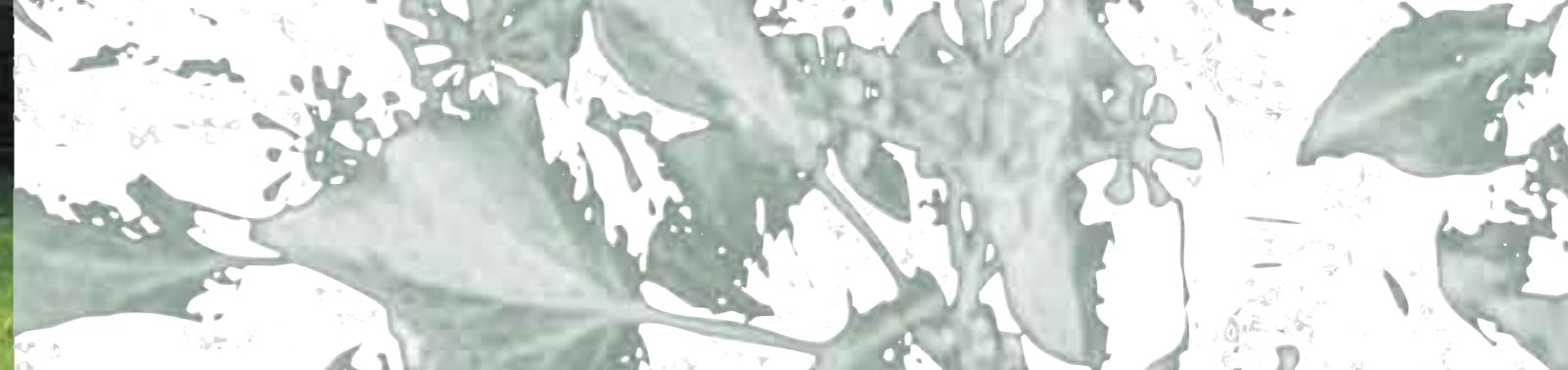
Træer i byens samlede grønne struktur er betydningsfulde for byens miljø og forskønnelse. Der skal være mulighed for at overgangen mellem plads til trafikken og byens grønne områder udformes så man får lyst til at komme ind bag hegnet og så københavnere oplever byen som grøn uanset hvor de er. Derfor skal indsatsen styrkes for at beskytte bevaringsværdige træer og forny træplantninger også udenfor de offentlige byrum. I forbindelse med lokalplanarbejde og byggesagsbehandling i bred forstand, bør hensyn til byens træer indgå i højere grad end nu. I forbindelse med udarbejdelsen af lokalplaner kan eksisterende træer kræves respekteret og kan fredes. For at træet fortsat kan være frodigt og til glæde for byområdet er det vigtigt at ejeren har en forståelse af træets betydning og for hvordan træet rent gartnerisk fagligt og forsvareligt skal beskyttes, beskæres og plejes.

Fælledparken

Assistens Kirkegård

Fritidsareal pr. indbygger i bydelene

AREALER I EN RIMELIG AFSTAND

I byudviklingsområder langs havnen har man en unik situation. Her kan man ved indretning af friarealer, promenader og stiforbindelser sikre at de bagvedliggende byområder får adgang til vandet.

Den største udfordring er imidlertid at finde arealer, så de dårligst forsynede bydele får tilført grønne områder. Også her er der store muligheder i baneterrænet og de gamle industriområder. Målet er at kunne tilbyde attraktive friarealer i en rimelig afstand fra den enkelte bolig. Dette giver samtidig mulighed for at udvikle et hierarki af parker, der kan tilgodese de mange forskellige behov inden for en rimelig afstand.

Tid til det sjove og tid til transport er en af dagligdagens vigtigste dilemmaer og for stor afstand og dårlig tilgængelighed i form af trafikale barrierer fjerner motivationen til at bruge de grønne områder i dagligdagen. Adgangen til gode offentlige områder kan sidestilles med adgangen til kollektiv transport. Derfor skal der som princip ikke være længere til de grønne områder end til et busstoppested. Det betyder, at der skal være lettilgængelige muligheder for udendørs ophold til rådighed inden for en afstand af 400 meter fra boligen.

Som et alternativ til det offentlige grønne rum kan det grønne prioriteres højere i lokalplaner og byggesager. Dette i lighed med den indsats der sker gennem byfornyelsen, som har skabt mange fine bolignære friarealer. Dernæst kunne det være hensigtsmæssigt at tænke alternativt ved at undersøge mulighederne for at give lov til at andre brugere får adgang til restarealer, friarealer og lege-pladser ved for eksempel baneterræn, havnen, skoler, institutioner

og idrætsanlæg, når disse ikke anvendes til deres primære brug. Dette er især aktuelt i områder med meget få offentlige steder.

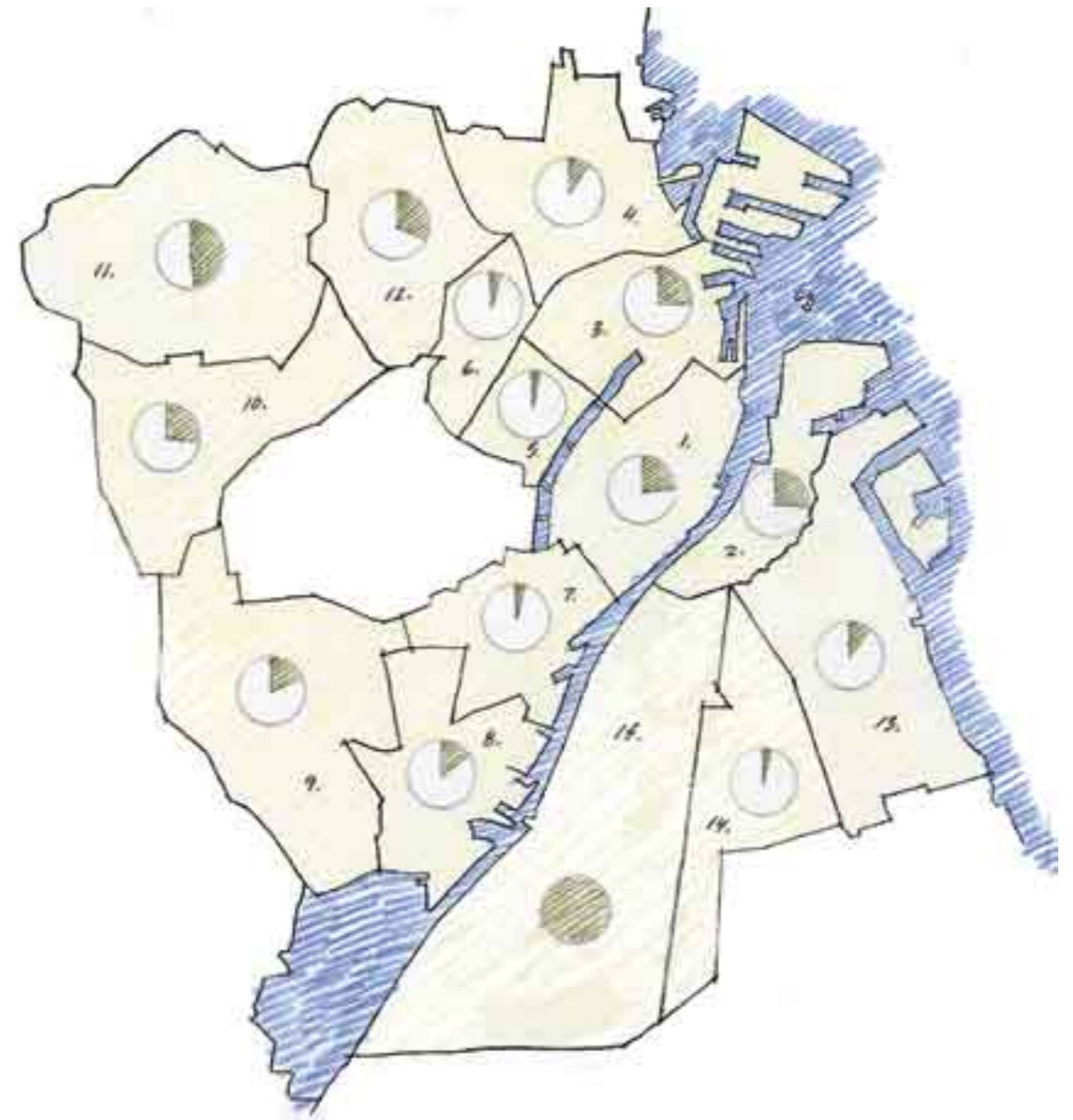
I nogen områder kan det også være et spørgsmål om at udvikle og forbedre kvaliteten i det man har, fordi det er svært at tilføre flere områder. Samtidig vil det være et godt alternativ, at sikre grønne stiforbindelser, grønne gårde og gaderum, som giver borgerne lyst til at udnytte grønne områder lidt længere væk, end hvad de umiddelbart ville.

KORTET ANGIVER FRITIDSAREAL PR. INDBYGGER PR. BYDEL:

1.	<i>Indre By</i>	24 m ²
2.	<i>Christianshavn</i>	26 m ²
3.	<i>Indre Østerbro</i>	18 m ²
4.	<i>Ydre Østerbro</i>	10 m ²
5.	<i>Indre Nørrebro</i>	2 m ²
6.	<i>Ydre Nørrebro</i>	3 m ²
7.	<i>Vesterbro</i>	2 m ²
8.	<i>Kongens Enghave</i>	15 m ²
9.	<i>Valby</i>	18 m ²
10.	<i>Vanløse</i>	34 m ²
11.	<i>Brønshøj – Husum</i>	49 m ²
12.	<i>Bispebjerg</i>	36 m ²
13.	<i>Sundbyøster</i>	11 m ²
14.	<i>Sundbyvester</i>	3 m ²
15.	<i>Vestamager</i>	311 m ²

 Hel grøn cirkel angiver 100 m² fritidsarealer og derover.

Statistikken angiver de arealer der i kommunenplanen, er udpeget som O1-område. Det kommunale gennemsnit er på ca. 25 m² fritidsareal pr. indbygger.

Sortedams Sø

Havneparken

Valbyparken

Sydhavnen

8. BY, BYDEL OG KVARTER

Københavns Kommune råder over parker og naturområder, der i kraft af deres beliggenhed, størrelse og indhold rummer store muligheder for oplevelser i et smukt og beskyttet miljø. Samtidigt findes der mange mindre og helt små områder, som har stor betydning for lokalområdet som et åndehul, et sted de bare går forbi, eller en vigtig del af udsigten fra deres vindue. Dette hierarki af parker danner en mosaik, som skal fastholdes og udvikles som en vigtig forudsætning for at København kan tilbyde det helt nære fristed, men også unikke naturoplevelser indenfor kommunens egne grænser.

bydelsplaner kan være del af Kvarterløftsplaner og Trafik- og Byrumsplaner. Bydelsplanerne samles i et grønt bydelsatlas, der kan kvalificere revisionen af kommuneplanen, som er grundlaget for en overordnet grøn struktur.

10. FLERE ELLER BEDRE FRIAREALER

Der er behov for at tilføre nye friarealer til de dårligst stillede bydele, hvor få friarealer og mange mennesker betyder et stort slid. Analyser af afstande og arealer kan konkretisere, hvor der ved planer for nye bebyggelser skal indarbejdes nye grønne områder.

“Det væsentligste budskab i parkpolitikken er, at bymennesket har brug for en natur, der er tilgængelig på bylivets præmisser”

9. GRØNNE BYDELSPLANER

I grønne bydelsplaner kan Parkpolitikens oversigt over friarealforsyningen konkretiseres til nye tiltag med udgangspunkt i parkpolitikens overordnede struktur. Grønne bydelsplaner kortlægger eksisterende rekreative arealer og grønne urbane rum samt grønne potentialer. Endelig skal grønne bydelsplaner skitsere mulige forbedringer og borgernes ønsker for de enkelte bydeles rekreative områder. De grønne sammenhænge og mulige forbindelser til de omliggende bydele skal også behandles. Grønne

Vurdering af afstande og arealer vil imidlertid ikke alene besvare, om byen eller bydelen har tilstrækkelig mange friarealer. De enkelte bydeles karakter og historie må også indgå i overvejelserne. Gode gårdanlæg og høj kvalitet i de eksisterende grønne områder kan i et vist omfang kompensere for manglende offentlige friarealer. Flere mindre parker og pladser i en høj kvalitet, eller adgang til vandet kan således også til en vis grad erstatte behov for en større park.

11. GRØNNE FORBINDELSER

En halv times motion om dagen i det fri fremmer folkesundheden, men hvis et grønt område ligger mere end 5 minutters gang fra boligen, udnytter man dem ikke længere dagligt. Attraktive grønne gader og stiforbindelser er derfor en god forudsætning for at den enkelte får lyst til at gå, løbe, rulle, eller cykle i hverdagen. Det betyder, at der fokuseres på at skabe attraktive grønne stiforbindelser for cyklister og gående, der sammenbinder de grønne områder. Stiforbindelser på langs og på tværs af den pulserende trafik, hvor byens brugere kan cykle, løbe og gå i ro omgivet af grønt. Forbindelser hvor man til enhver tid tilpasser farten til stedet og færdes under hensyn til de svageste brugere. Disse forbindelser skal også kunne fungere som rekreative strøg i lighed med promenader langs havnen, kanalerne, stier langs kysten og søerne. Derudover skal lokale stiforbindelser i forbindelse med lokalplanlægning og trafiksanering prioriteres.

12. BAG HEGNET

Kløvermarken bruges af mange andre end fodboldspillere og Østerbro har stor glæde af Langelinie og Holmens Kirkegård. En bydels grønne tilbud omfatter alle arealer af interesse for friluftsliv uanset ejerforhold. Adgang til statens arealer, kirkegårdene, idrætsanlæg, kolonihaver, til offentlige institutioners friarealer og legepladser er også vigtige for de rekreative muligheder. Muligheden for at andre end den primære målgruppe kan passere gennem og opholde sig på disse arealer under skyldig hensyntagen til de faste brugeres behov skal understøttes.

13. MENS VI VENTER

Overalt i byen er der steder, som ligger tilsyneladende uberørte og glemte hen. Det kan være hegnede grøfter, dækningsgrave, tomme byggegrunde og gamle tekniske anlæg, der måske ikke længere er i brug. Restarealer, der venter på at nogen kommer og indtager dem. Kommunen vil gerne understøtte tiltag, der aktiverer disse gemte og glemte steder midlertidigt og gør dem tilgængelige og brugbare. På ledige byggegrunde kan der i større omfang etableres midlertidige plantninger og aktiviteter, så de ikke ligger hen som grimme skår i byen, mens de måske i årevis venter på nye anvendelser.

14. ÅBNE OG FLEKSIBLE GRØNNE RUM

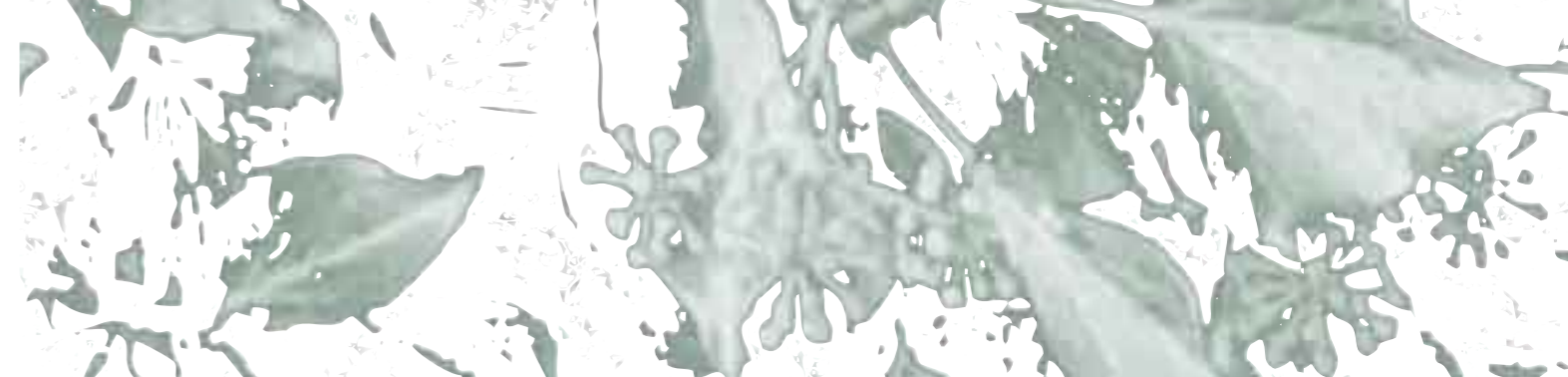
Udover de offentligt tilgængelige parker, pladser og legepladser er der i byen mulighed for at inddrage friarealer og idrætsfaciliteter til en mere almen anvendelse. Dette kan ske når arealerne ikke anvendes til deres egentlige formål i forbindelse med daginstitutioner, skoler, idræt, eller friareal i tilknytning til øvrige offentlige institutioner og boligområder. Idrætsanlæg kan fx give deres afgrænsning en mere parkmæssig bearbejdning, så denne overgang inviterer til at løbe, gå og beskue aktiviteterne på selve idrætsanlægget. En sådan fleksibilitet kræver en opmærksomhed omkring risikoen for hærværk og vil øge det naturlige slid. Man kan derfor overveje muligheden for at give en økonomisk kompensation for at stille arealer til rådighed for andre end de primære brugere.

Valbyparken

Fælledparken

Udviklingsområder

KVALITET I DE ENKELTE ANLÆG

Parker skal kunne opleves og nydes året rundt. De skal være smukke og give brugerne lyst til at passe på anlægget. Derfor skal parkerne være oplevelsesrige og kunne tilbyde fleksible rammer, der giver mulighed for at indpasse mange forskellige aktiviteter og arrangementer uden at dette går ud over den almene adgang til disse områder.

I forbindelse med Parkpolitikken er der efterlyst biologisk mangfoldighed, muligheder for spontan idræt og motion samt være- og læresteder for børn. Et andet og meget vigtigt forhold er ønsket om at det grønne skal være storbyens oaser, som giver plads til at alle kan opnå fred i sindet og opleve naturens gang. Som princip skal alle bydele kunne tilbyde en park, der er stor nok til at man kan få naturoplevelser uden at blive distraheret af støj fra de omkringliggende gader og andre støjkilder.

Samtidigt lægges der stor vægt på nærvær, tryghed og klare afgrænsninger, der gør det muligt at variere brugen og målgrupper. I det hele taget er det vigtigt, at det opleves trygt at færdes i de grønne områder. Det forudsætter, at områderne bliver brugt, er velholdte og ikke flyder med affald. Orden skaber tryghed og klare signaler om hvilken adfærd man ønsker af brugerne for at understøtte dette.

For at få et rimeligt forhold mellem ressourcer og brug, ønskes en højere prioritering af kvalitet i anlæg, vedligeholdelse og drift i de mest benyttede grønne områder. Derfor bør omlægning af drifts- og anlægsmidler prioriteres, så pengene ikke kun bliver fordelt ud fra det enkelte anlægs historiske forudsætninger og antal m², men i stedet vurderes efter, hvor meget anlægget bruges og hvad der er af behov

i området. For at kunne det, skal der bruges tid på at undersøge, hvordan områderne bruges gennem en dialog med lokalområderne om ønsker og behov. Brugerundersøgelser, formidling og borgerinddragelse er i den sammenhæng nødvendige redskaber for at sikre kvaliteten i de grønne anlæg. Dels for at kunne opfylde borgernes behov og ønsker i forbindelse med fornyelse og omlægninger. Og dels for at opnå forståelse og accept af midlernes fordeling.

En stor udfordring er derfor, at få parkerne til at afspejle de nuværende brugeres ønsker og behov for rekreativ udfoldelse og naturoplevelser. Det er en udvikling som kun kan ske i tæt dialog med brugerne.

KORTET ANGIVER PLANLAGTE TILTAG

PLEJE- OG UDVIKLINGSPLANER

(Beskrivelse af hvordan de fredede områder plejes)

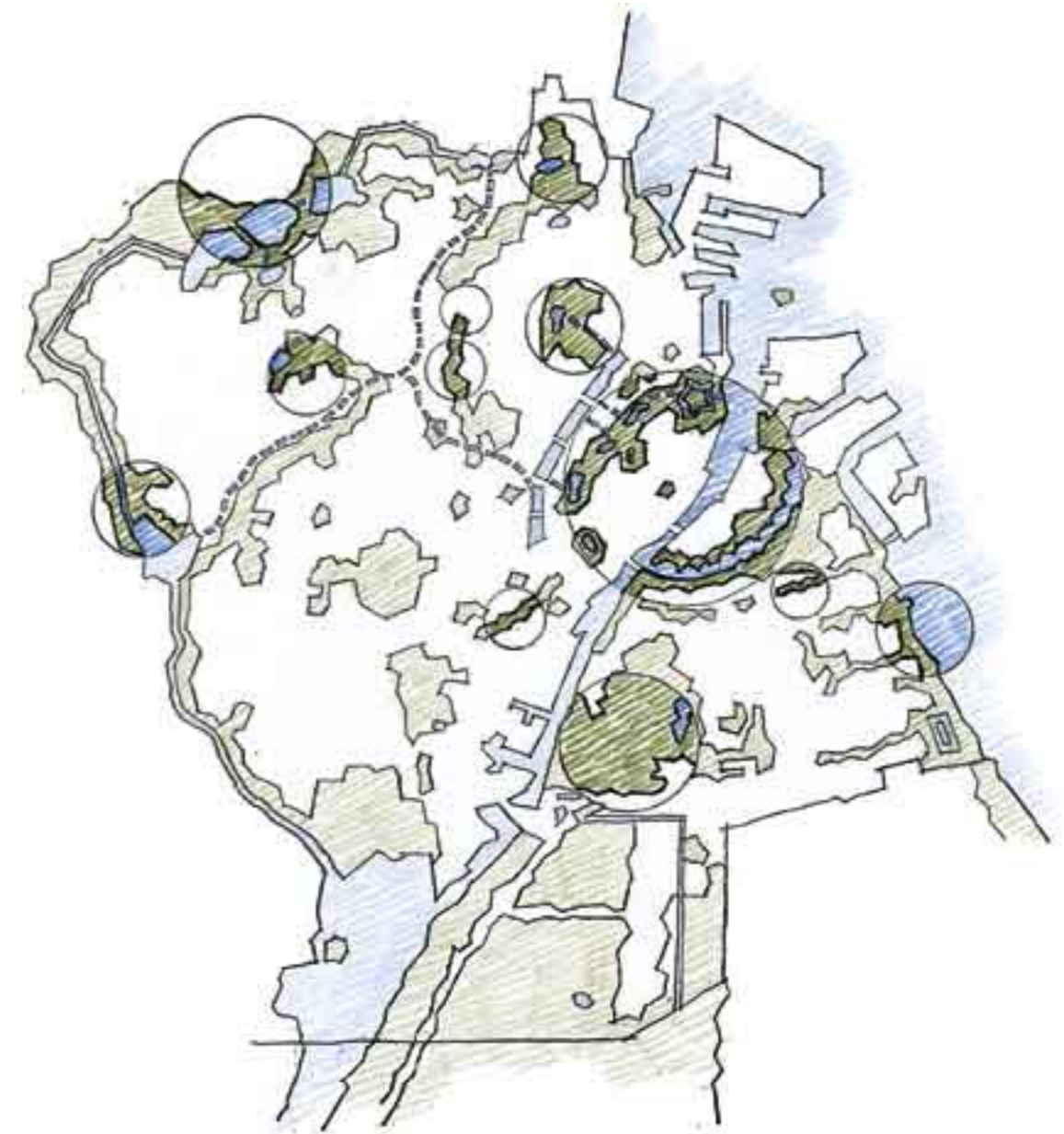
- Utterslev Mose*
- Bellahøj*
- Amager Fælled*
- Fælledparken*
- Damhusengen mm.*
- Amager Strandpark*

UDVIKLINGSOMRÅDER

(Nye tiltag og udvikling af eksisterende områder)

- Amager Strandpark*
- Prags Boulevard*
- Sønder Boulevard*
- Nørrebro Parken*
- Nørrebro Baneterræn*
- Fæstningsringen*
- Amager Fælled*
- Ryvangens Naturpark*

Plads til leg og bevægelse, grønne pladser og gadetræer er generelt højt prioriteret i byen.

Fælledparken

Fælledparken

Vesterbro

HF Engdraget

15. OPLEVELSESRIGE PARKER

København skal kunne tilbyde rum til stille fordybelse og plads til aktiviteter i det fri året og døgnet rundt. Der skal være stille områder med mindre end 55 dB og plads til rockkoncerter. Steder hvor der er plads til at sanse naturens gang og skønheden i rummet og steder hvor leg, bevægelse og naturoplevelser forenes. Det betyder, at der også skal være fokus på vinteraktiviteter, som at løbe, skøjte, kælke og fiske. Muligheder for lys på motionsstier skal således undersøges. Der skal lægges vægt på attraktive siddepladser med sol, særligt i foråret, og der skal etableres flere spisesteder i parkerne, som giver mulighed for at mødes udenfor omkring et måltid.

16. FRODIGT OG MANGFOLDIGT

Parker skal være smukke og indrettes med vægt på variation, blomstring, frugtsætning og efterårsløv. Det grønne skal være frodigt og mangfoldigt. Det må gerne være med danske vækster og en naturvenlig formgivning. Det er vigtigt med gode vækstbetingelser og at anvende mange forskellige planter, hvis byen skal kunne tilbyde et rigt og varieret plante- og dyreliv, der ikke er for sårbart over for naturens egne luner og den menneskeskabte påvirkning. Samtidig må der kontinuerligt udvikles nye bæredygtige grønne tiltag, nye grønne strukturer og plantes nye træer.

17. LANDSKAB OG HAVEKUNST

Det skal være en æstetisk oplevelse at færdes i byens parker. Københavns parker skal også kunne måle sig med Europas og modtage international inspiration. Brugeren skal kunne opleve en konsekvens i

forhold til design og funktion, som er tilpasset landskabet og de naturgivne forudsætninger. Det betyder at formgivning af parkerne og inventaret skal være et udtryk for en bevidst stillingtagen til landskabsarkitekturen og havekunsten. De enkelte anlæg skal også være udformet med respekt for stedets ånd og arkitektur.

18. LEG OG BEVÆGELSE

Lege- og idrætsmuligheder skal være attraktive og inden for en rimelig afstand, hvis man vil fastholde flere børn og unges lyst til udendørs liv og bevægelse. Være- og legesteder for større børn og unge skal være anlagt og plejet, så de giver børn og unge lyst til at mødes omkring positive aktiviteter og motivere dem for at passe på stedet. Stederne bør også anlægges og plejes så voksne og ældre har lyst til at opholde sig der. Samtidig skal støttepunkter og legemuligheder for især børn og unge udvikles, så de er attraktive året rundt og de grønne områder skal i samarbejde med skoler og daginstitutioner generelt give muligheder for naturoplevelser og motivere til at lære og lege.

19. MOTION OG IDRÆT

Leg og bevægelse for alle aldre, sammen og individuelt styrker folkesundheden og den enkeltes livskvalitet. Derfor skal muligheder for bevægelse i grønne omgivelser understøttes og samtænkes med de øvrige funktioner. Udover attraktive grønne stiforbindelser til cyklister, rulleskøjteløbere, løbere, gående, barnevogne mm. er det vigtigt at skabe rum til forskellige former for holdsport og bevægelse i øvrigt. De grønne områder har en særlig forpligtelse i forhold til den

uorganiserede idrætsudøvelse og skal i samarbejde med de formelle idrætsanlæg sikre at der i nærheden af boligområder er mulighed for i dagligdagen at få motion. I forhold til dette er det særligt vigtigt, at aktiviteterne altid tager særligt hensyn til de svageste trafikanters tryghed og fremkommelighed, herunder ældre, små børn og handicappede.

20. MØDESTEDER TIL ALLE

Byens parker og friarealer skal være åbne for alle, både dem der er organiseret og dem der kommer spontant. De skal fungere som mødesteder på tværs af alder, kultur og interesser. Der skal være plads til fred og ro, plads til fælles oplevelser med underholdning for mange og plads til individuelle oplevelser med udfordringer til kroppen og sanserne. De grønne områder skal fremme integrationen og alle skal have adgang. Samtidig skal det klart signaleres, at byen ønsker, at brugerne hjælper til ved at vise hensyn over for anlægget og andre brugere - hvad enten det er til hverdag eller fest - ved boligen, ved idrætsanlægget, institutioner og skoler eller i de offentlige friarealer.

21. BYENS HAVER

Mange københavnere har en have, en nyttehave eller en kolonihave, andre må nøjes med gården eller altankassen. Mulighed for at dyrke jorden og erfare en sammenhæng mellem hvad man sår og hvad man høster er vigtig. I gader arbejder mange lokale med grønne mure, plantekasser og alt hvad der i øvrigt kan være med til at begrønne og forskønne det lokale miljø. Muligheder for at have sit eget sted - stort eller lille - skal understøttes. Alle burde kunne plukke sin egen buket og sætte tænderne i en radise af egen avl.

22. TRYGHED OG HENSYN

Børn som voksne skal frit og trygt kunne benytte byens parker. Byens parker skal kunne supplere institutionernes friarealer. Tilstedeværelsen af andre skaber tryghed og byens parker og anlæg skal derfor i videst muligt omfang udformes således, at de er attraktive og tilgængelige for alle byens borgere uanset mobilitet. Særligt overgangen bør udformes som et smukt skovbryn eller ved et hegn der understreger stedets karakter. Parkerne skal tilgodesee kulturelle og adfærdsmæssige forskelligheder. Der skal være velholdt, renholdt og inventaret skal være i orden. Der skal være mulighed og plads til sommerliv og til store begivenheder, der samler københavnere, herunder arrangementer der tiltrækker international opmærksomhed og tilbyde københavnere oplevelser i verdensklasse. Folkefest, friluftskoncerter og badeliv bør kunne håndteres som et snefald i januar - dagen efter skal sporene være væk.

23. BORGERDIALOG

Københavns parker og grønne områder skal udvikles for byens borgere sammen med borgerne. Parkpolitikken skal give inspiration og være et politisk værktøj, der understøtter og hjælper politikere og forvaltningerne i deres daglige arbejde, herunder med Agenda 21. I det omfang det er muligt kan borgerne være med til at passe de grønne områder. Borgernes viden om lokalområder og deres ønsker skal i dialog med forvaltningen anvendes til at omforme og pleje det grønne i overensstemmelse med de landskabelige og økonomiske forudsætninger. Det betyder, at borgernes viden skal værdsættes og udnyttes, så dialogen mellem beslutningstager og borger bliver engageret og tillidsfuld.

Kongens Have

STATUS OVER DET GRØNNE

- *Københavns grønne udvikling*
- *litteratur*

Ørstedsparken

Enghaven

Ørstedsparken

Nørre Voldgade

KØBENHAVNS GRØNNE UDVIKLING

DEN BEFÆSTEDE BY

I 1607 pålagde Christian d. 4 staden København at forbedre sine volde. Fjenden skulle lukkes ude og københavnernes inde. Inden for voldene var haverne forbeholdt konge og adel, så der for andre kun var ringe plads til at nyde en tur i det fri, mens byen blev fortættet over de næste 100 år. Både kongehuset og fæstningens kommandant var opmærksomme på at grønt er godt for sjæl og legeme. Derfor fik »skikkelige folk« i 1723 lov til at spadsere i Kongens Have og i læ af kommandantens lindetræer på Esplanaden eller ud ad Langelinie.

Senere begyndte ikke alene kongemagten, men også borgerskabet at rejse ud. Her blev de inspireret af Paris, Rom og Berlin. Ønsket var en smuk, repræsentativ og grøn by, med frodige boulevarder og promenadeparker med plads til store tanker og krinoliner. De ville en by, der kunne sammenlignes med Europas øvrige hovedstæder, derfor nedsatte byens borgerskab i forbindelse med demokratiets spæde start i 1841 den første komite til Hovedstadens forskønnelse.

Deres største fortjeneste blev en række alléer, og at man blev opmærksom på byens pauvre offentlige byrum. Men parker og pladser var stadig tænkt til voksne i adstadig gang, mens børnene stadig brugte gaden, de snævre gårde og byens kirkegårde til leg i deres sparsomme frie tid.

VOLDENES FALD

Efter englændernes bombardement i 1807 blev det tydeligt, at voldanlægget var forældet, men staten opretholdt alligevel befæstningen frem til 1852. I de følgende 12 år blev planlægningen af brokvartererne og den fremtidige anvendelse af voldanlægget genstand for en livlig debat. Først i 1865 forelå der en plan for hvordan fæstningsterrænet kunne udnyttes og Københavns Kommunes parkhistorie kunne begynde. Helt slippe befæstningen ville man dog ikke, og derfor blev det besluttet at opføre en ny befæstning længere ude; nemlig Vestvolden, som i dag stadig er en del af Københavns grønne grænse.

KOMMUNENS FØRSTE PARKER

Ørstedsparken, Østre Anlæg og den nu forsvundne Aborrepark, blev som de første anlagt i 1870'erne på dele af det netop nedlagte voldterræn. Ørstedsparken blev en moderne franskinspireret promenadepark, mens Østre Anlæg stort set fik lov til at bevare sine voldformer, der i dag stadig anes gennem parkens naturprægede beplantning.

Selv om der var planer om at bebygge hele volden, lykkedes det arkitekten og politikeren Ferdinand Meldahl, at vinde politisk forståelse for, at udlægge en del af voldterrænet til parkmæssige formål til gavn og glæde for københavnernes. Voldparkerne blev spor af hans drøm om et grønt parkbælte, der adskilte den gamle by fra de nye brokvarterer uden for voldene. Store dele blev gennemført ad åre, men tænk hvordan København havde set ud i dag, hvis det havde været muligt at færdes i et sammenhængende bånd rundt om hele den historiske bykerne! Ikke desto mindre - Københavns Kommunes første parkprojekter havde set dagens lys og de første grønne planer var blevet taget alvorligt.

EN INDUSTRIEL HOVEDSTAD

Allerede omkring 1900-tallet var brokvartererne stort set udbygget. Her opførte man de første større bebyggelser uden for de gamle volde. Værfter, fabrikker og værksteder spyede sammen med de kulfyrede kakkelovne sort røg ud overalt. Der var arbejde til mange, men mangel på boliger, så den eksplosive byudvikling resulterede i fem etagers karrebebyggelser. Der var penge i byggegrunde, som blev overbebyggede med yderligere femetagers bagbygninger med små lejligheder. Mindre staldbygninger, retiraderne og små baggårdsværksteder gjorde hurtigt kål på de resterende friarealer i gårdene. Herefter var leg og ophold henvist til de støjende gader. Ikke at det gjorde så meget den gang, småfolks børn skulle ikke lege, men deltage i arbejdet.

BYEN UDVIDER SIG

Byen blev igen trang, men i 1901 lykkedes det kommunen at forøge sit areal betydeligt, ved at erhverve og indlemme en række omliggende sogne som for eksempel Bispebjerg, Brønshøj, Husum, og Sundbyerne. I 1908-1909 blev der udskrevet en international byplankonkurrence om en gade- og bebyggelsesplan for de indlemmede områder. Afdelingsingeniør i Københavns Kommune, A. Bjerres 2. præmieprojekt »Tre træer« blev efterfølgende grundlaget for udviklingen af Københavns ydre distrikter. I Bjerres byplanprojekt indgår der blandt andet et forslag til større parkområder langs kommunegrænsen. Disse parkområder, udgør i dag værdifulde udflugtsmål for byen såvel som hele regionen og har lige siden været en del af kommunegrænsen.

Hovedparten af naturparkerne i disse områder blev anlagt i krigsårene 1940-45. Ideen om sammenfattende grønne parker for hele Storkøbenhavn er fra

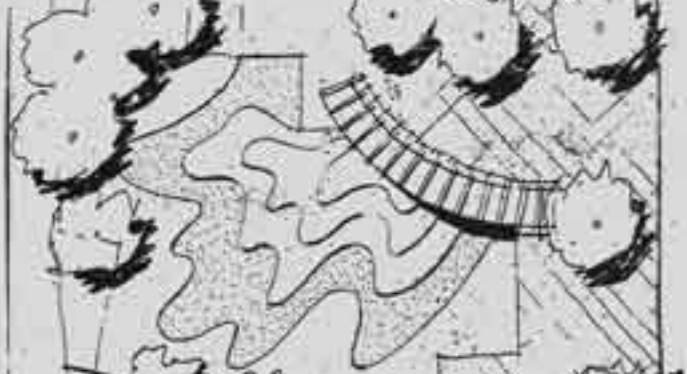
1936 og blev udarbejdet af en arbejdsgruppe under Dansk Byplanlaboratorium. Under depressionen i 30'erne gjorde statstilskud og tvangsarbejde det muligt at etablere de ydre parker og naturområder. På den måde anlagde man Utterslev Mose, Gyngemosen, Kagsmosen, Damhusengen, Krogebjergparken og dele af Vigerslevparken. Bilen var stadig fåmandseje, men københavnernes var glade for at cykle og nød de fredelige ture ad grusstier, mens unge spillede bold på sommersøndage.

MODERNE BYPLANLÆGNING

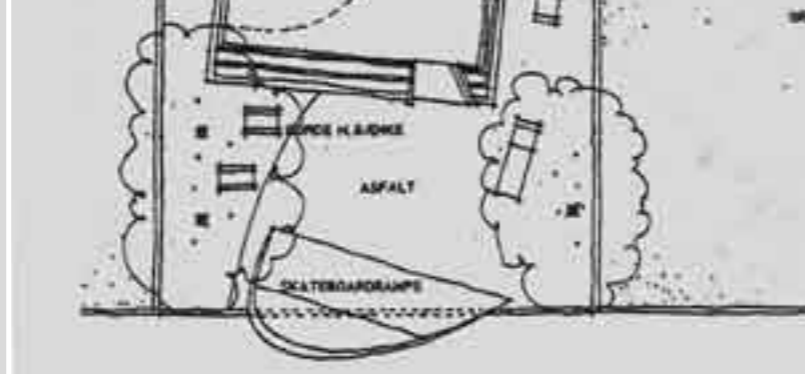
Planlægningen og udbygningen af yderdistrikterne i 1920-1950 skete med hjælp fra landets dygtigste arkitekter og landskabsarkitekter. Der blev opført moderne og luftige ejendomskomplekser med altaner og store vinduespartier. Boligerne lå i smukke grønne friområder og mulighederne for leg og bevægelse indgik helt naturligt i den måde friarealerne blev udformet på. Børn skulle ikke længere kun arbejde, men også lege. Legetanter i byens parker og byggelegepladsen blev således introduceret på dette tidspunkt. Bebyggelserne - blandt andet på Bispebjerg - har i dag en fremtrædende plads både i byarkitektonisk og byplanmæssig henseende, og for første gang i byens historie blev grønne områder tænkt ind i bebyggelsesplanerne, med henblik på at give beboerne smukke og sunde lege- og opholdsarealer.

NYE FORMER FOR PARKER

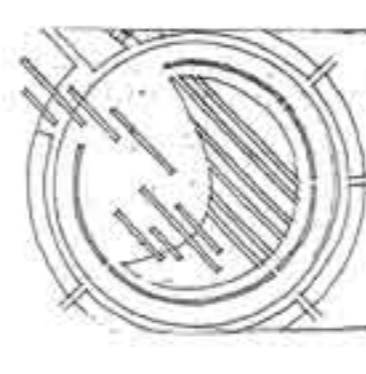
Borgerrepræsentationen nedsatte i 1900 en gruppe, der havde til opgave at undersøge borgernes muligheder for at dyrke friluftslivets glæder i form af idræt, solbadning og leg i fri luft. Gruppens betænkning tog stilling til hele byens plantninger og forsyning med grønne områder og blev taget til efterretning i 1902. Planens væsentligste bidrag blev Lersøparken og Fælledparken. Fælledparken blev anlagt i perioden

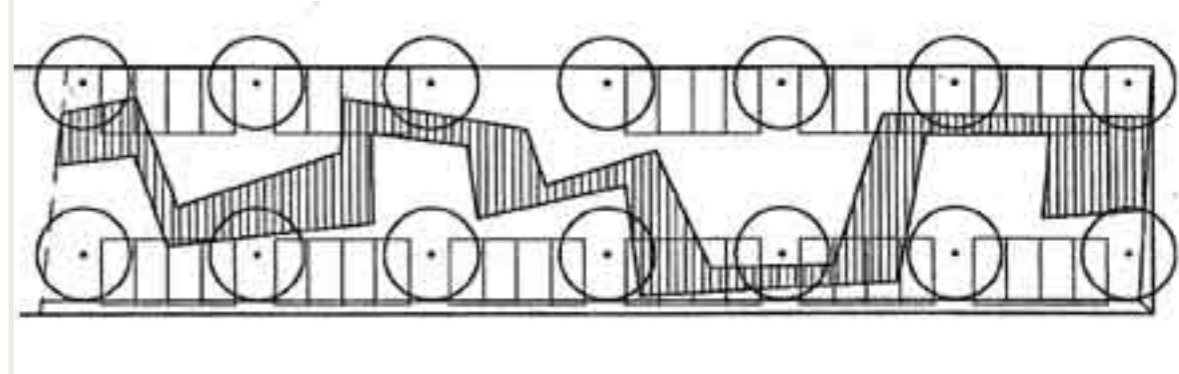
Hausers Plads 1991

Havne Parken 1999

Rosenhaven 1998

Øster Allé 2003

1906-1912, på byens gamle fællede og var på mange måder et brud med tidligere tiders promenadeparker. Her var det friluftsliv, idræt og muligheder for at samles omkring store fælles arrangementer, der var i fokus.

I samme tidsrum kom Hans Tavsens Park på Nørrebro og i 1929 Enghaveparken på Vesterbro. I 1907 erkendte kommunen, at man havde behov for en stadsgartner til at varetage byens træer og grønne områder, og i 1919 havde stadsgartneren ansvaret for ikke mindre end 143 ha, 15.000 allétræer og 22 legepladser. De 22 legepladser og parker skulle glæde 120.000 børn, men de havde dog betydet en væsentlig bedring i de ældre byområder.

Senere var det de gamle lossepladsområder med Lersøen, Amager Strand og Valbyparken der blev etableret. Hen over mange års affald og oplagspladser til kulpilning blev der anlagt store parkanlæg, hvor man den dag i dag kan finde potte- og glasskår, som vidner om den tidligere brug.

KØBENHAVN LIGE NU – EN STATUS

København har i slutningen af 1900-tallet oplevet en dynamisk udvikling, som ikke er set siden slutningen af 1800-tallet. Lige nu ændrer byen igen karakter fra sidste århundredes industrielle by til et informationsamfund med fokus på viden, miljø og kvalitet. I dag er det ikke kun plads til produktion eller god adgang til havn og jernbane, der tiltrækker erhvervet, men en attraktiv bykvalitet og let adgang til viden og kommunikation.

I de sidste år har der været meget fokus på at skabe kvalitet i byrummet og de grønne områder. Valbyparken, Kastellet's renovering, Havneparken og ikke mindst arbejdet i kvarterløftområderne er gode

eksempler på dette. Der er tilmed afsat ekstra midler til nye gadetræer og renovering af byens legepladser. Den store udfordring bliver at skabe en kvalitet, som bliver værdsat og plejet, så de renoverede områder ikke blot falder hen, eller bliver en urimelig belastning i forhold til den øvrige drift.

Helt frem til slutningen af 60'erne var meget leg og idræt ikke organiseret. I dag er meget organiseret og mange børn og unges aktiviteter udenfor foregår i tilknytning til institutioner og til skolen. Samtidig er det et stort ønske at forbedre mulighederne for den organiserede idræt. Det betyder, at det er vigtigt med grønne områder til mere intensiv brug - for at forbedre institutioners, skolers og idrættens tilbud til børn og unge. Det er en stor udfordring at skabe optimale rammer omkring den organiserede brug af de grønne områder og samtidigt sikre at alle har adgang og kan have glæde af de grønne områder.

Igennem de sidste 30 år har byfornyelsen og gårdrydninger tilført mange attraktive bolignære friarealer i de dårligst forsynede områder. I de sidste år er denne indsats blevet suppleret med kvarterløft og den helhedsorienterede byfornyelse, som også er gået ud og har forholdt sig til gadens og de øvrige offentlige rum.

Nogle af byens nedlagte militære områder, havne- og industriområder og banearealer i Nordhavnen og Sydhavnen samt dele af Amager og i de ældre ydre byområder, er i disse år under hastig omdannelse til nye attraktive bydele. Flere områder er allerede udbygget med boliger og erhverv. Både udenlandske og danske arkitekter og planlæggere har givet deres visionære bud på udviklingen af disse meget forskellige nye byområder. Nu skal der skabes optimale bymæssige sammenhænge til de øvrige

bydele og veje, broer, adgang til attraktive friarealer, og oplevelsen af vandet skal søges tilpasset den eksisterende bystruktur.

Med en ny Parkpolitik skabes en unik mulighed for i forhold til Kommuneplan og lokalplaner at ændre rammerne til fordel for den grønne bæredygtige by.

Dette er en enestående chance for at tilgodese rekreative behov for de, der allerede bor i byen og skabe attraktive grønne områder for gæster, turister og kommende borgere.

LITTERATUR

Udgivet af Københavns Kommune:

- Idrætspolitisk redegørelse 2002
- Byens Legepladser, folder 2002
- Københavns Kommuneplan 2001
- Udmelding af kolonihaverområder som ikke varige, BR.indstilling 1. nov. 2001
- Erstatningsarealer, 2001
- Miljøorienteret byfornyelse og nybyggeri, 2001
- København – en bæredygtig storby, 2001
- Københavns Statistiske Årbog, 2000
- Forslag til Folkesundhedsplan for København, 2000
- Ny Amager Strandpark, 2000
- Grønne Cykelruter, 2000
- Legepladsredigørelse 1999
- Promenader langs havnen, kanalerne og kysten, 1999
- Grønne gaderum – en strategi for gadetræer 1997
- Fortidsminder i København 1997
- Fredede parker m.v. i København, 1996
- Nøgletalsanalyse Parkafdelingen, 1995
- Københavns grønne områder i tal, 1993
- Grønne områder og fritidstilbud i København, 1990
- København på vej mod år 2000, 1988
- København - kort beskrivelse af byens tilblivelse, fysiske strukturer og planlægning, 1973
- Københavns parkmuligheder og deres udnyttelse, 1956
- Borgerrepræsentationens forhandlinger 1897 - 98 og 1902 - 03

Øvrige udgivelser, hvor Københavns Kommune er repræsenteret

- Rekreativ brug af byens grønne områder, Forskningscentret for Skov og Landskab, 2001
- Grønne Stæder- en debatbog, Arkitekturforum 2000
- Plan – Vision 2010, Københavns Havn 1999
- Anvendelse og betydning af byens parker og grønne områder, Forskningscentret for Skov og Landskab, 1998
- De mange muligheder København, Wonderfull Copenhagen 1998
- De grønne områder og sundheden, Forskningscentret for Skov og Landskab 1998
- Københavns Kommunes Parkforvaltning, Arkitektens Forlag 1997
- Ørestaden, The Master Plan, 1995

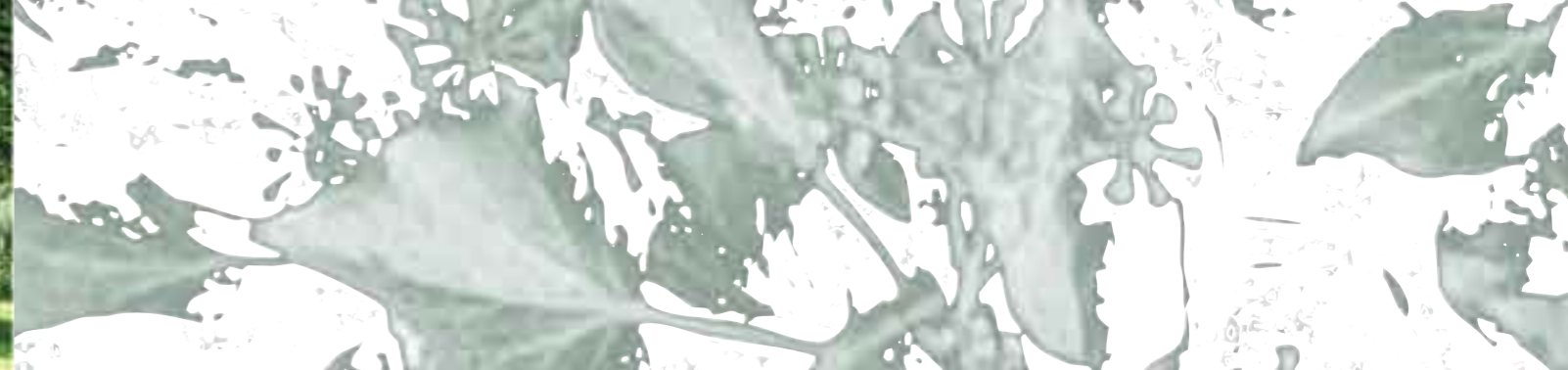
Kastellet

SUMMARY

- *greening of Copenhagen*
- *care and development*
- *spaces within reach*
- *quality of green spaces*

Lersøparken

Air Photo of Copenhagen City

GREENING OF COPENHAGEN

In the foreword to Park Policy 2003, Mayor Søren Pind sets forth three reasons why Copenhagen needs a park policy:

- First, we have an obligation to the citizens – present as well as future – to make sure that the city will continue to be an attractive place to live...
- Second, green spaces are a part of municipal Capital
- Third, given the explosive changes taking place in the city at present, it is essential that green spaces are taken into account and included in planning.

Park Policy will serve as the future basis for the municipal Roads and Parks Department's work on green sector planning. Park Policy also focuses on green areas in relation to other aspects of municipal planning, emphasizing how a continued high priority placed on green spaces will contribute to Copenhagen's attractive development. Park Policy is intended to ensure the continued existence and improvement of green spaces for the benefit of citizens, but will also promote the city's image to guests, investors and other national and international business associates.

In itself the Policy will not translate directly into investment. It indicates the desirable development of the city's own areas and points to the acquisitions, infra-structural investments and operational costs which would help achieve park policy objectives.

The Park Policy will also serve as the basis of a dialogue, helping Copenhagen develop into an exciting metropolis, in which both private citizens

and the business community feel at home. The idea is that citizens shall actively participate in transforming overall policy into district greening plans – which many Copenhageners will certainly experience as closer to their own concerns than a general park policy.

A GLIMPSE OF HISTORY

As early as 1902 city councillor Johansen made the following convincing case for the importance of parks:

"But a park will always be part and parcel of the life of the people and of the individual. This is where the Copenhageners sits as an infant in his pram, forming his first impression of the green world, and where, a bit older, running and playing, he gets into all the mischief that boys do at that age. This is where he falls in love as a young man and it is his final harbour when in old age he needs to rest and shelter under the trees, once more rejoicing in Nature as she reawakens in the Spring."

The green vision of Copenhagen set forth in Park Policy 2003 paints a picture of the desired future situation at an unspecified future date:

Copenhagen is known internationally as Europe's green metropolis, a modern capital where green spaces are a natural part of the city's development and the face it shows the world. Trees, green spaces, the natural environment as well as monuments of the past are protected and developed so that the city's green capital is increased for the benefit of future generations.

Islands Brygge

Kongens Nytorv

Brønshøj Torv

Langelinie

Copenhageners have easy access on a daily basis to beautiful parks and fine playgrounds in the vicinity of their homes. Within the municipal boundaries there are large, continuous green spaces rich in the elements of Nature and with ample space for outdoor activities. The city's major and minor green areas are linked by a network of green routes for cyclists and pedestrians as well as green street spaces which also serve as corridors for the city's flora and fauna.

The municipal parks and green spaces are safe and inspiring meeting points where Copenhageners and guests can experience the peace of Nature and join together in common cultural and sporting events. The parks provide a wealth of experience and foster the desire to spend time outdoors or take part in outdoor activities. The development of the municipal parks and green spaces takes place in a dialogue with the citizens.

THE STARTING POINT

Park Policy contends that it pays to promote green spaces. Green spaces help attract citizens and businesses and help hold on to those that are already there. Beautifully landscaped parks, squares and other green areas are a natural part of a modern metropolis. Green spaces contribute to the city's sustainability and provide quality. Green spaces should be seen as a form of capital, increasing the city's value and helping to develop it into a modern, competitive metropolis.

At a time of hectic construction, it is no longer enough to maintain and protect existing parks. Existing parks must be developed in accordance with

changes in the life style and family structure of the citizens and their changing needs and requirements. Primarily, however, the existing parks must be supplemented with exciting green spaces with which certain sections of Copenhagen are undersupplied. The need for sufficiently large green spaces in the vicinity of people's homes will always be present.

A green city is simple common sense both in relation to the city's overall development and the individual citizen's health and quality of life. One study shows, for example, that a view of green trees produces a sensation of calm, reduces blood pressure and muscle tension – green has a relaxing effect, so to speak. Children, too, need to play and exercise outdoors in order to develop into healthy, social, whole human beings.

GREEN SPACES IN DAILY LIFE

Taking Copenhagen's green vision as its starting point, Park Policy describes and defines goals for the development of the city's natural environment, parks and green spaces.

23 objectives are defined within three focus areas:

- Protect and develop
- Spaces within reach
- Quality of the green spaces

PROTECT AND DEVELOP

The characteristic features of Copenhagen's green landscape are to be found in low lying natural areas, fortifications, royal parks and commons and, when it comes to water, the coast, harbour, lakes, streams, marshes and meadows. The historical and scenic features which have left their mark on the city's development are to be preserved and made more prominent. For example, some of the historical streams, which are now culverted, can be brought into the open again to form part of the city's green infrastructure.

The city's green structures, areas, parks, natural assets and trees are to be protected and ensured through preservation and the drafting of maintenance and development plans. Most Copenhagen parks are protected by law, but not all, the reason for this being that the legal procedure is still in progress. The necessary steps should therefore be taken to bring these cases to a conclusion. There is also an urgent need for new maintenance and development plans which in addition to respecting cultural history would make it easier to bring the parks up to a more contemporary standard.

The city's valuable plant and animal life is to be registered, protected and developed better than formerly and open green spaces are to provide a wealth of outdoor experience. Citizens are to be given the opportunity to experience the cycle of Nature. Close to home, trees help clean the air and the green wedge along the harbour and the western section of Amager is a vital green lung for all of Copenhagen.

The focus area of protection and development has defined objectives in the following categories :

1. A green metropolis
2. An attractive residential city
3. Sustainable development
4. Water in town
5. Culture and nature
6. Green street spaces
7. City trees

I. A GREEN METROPOLIS

The idea is to develop an internationally attractive green metropolis while retaining the city's own identity. Copenhagen shall find greatness and recognition in its attention to detail and the ability to make the most of a humble landscape with due respect for urban history. For this reason the cultivation of the natural environment and a sense of history shall be present everywhere. The historical monuments, parks and landscaping of Copenhagen shall meet international standards.

SPACES WITHIN REACH

The greatest challenge is to find spaces for the greening of the underprivileged districts of Copenhagen. There are ample opportunities to be found in disused railway and abandoned industrial areas. The municipal average of open spaces is approx. 25 m² per inhabitant. The districts with the fewest open spaces are districts such as inner and outer Nørrebro, Vesterbro and Sundbyvester, with an area of approx 2-3 m² per inhabitant.

Kongens Have

Enghave Plads

Langelinie

Amager Strand

The closest green space should be no farther away than the bus stop, 200m. Where green spaces are few and far between, the areas should be utilized more flexibly, ie sports facilities could be designed so that they can also be used for more general recreational purposes. In other cases, as a compensation for lack of space, focus can be put on enhanced quality, while link-ups for cyclists and pedestrians and green street spaces could encourage citizens to avail themselves of green areas that are somewhat farther away.

The focus area Areas within a reasonable distance has defined objectives in the following categories:

8. City, district and neighbourhood
9. District greening plans
10. More and better open spaces
11. Green link-ups
12. Behind the fence
13. While we wait
14. Open and flexible green spaces

8. CITY, DISTRICT & NEIGHBOURHOOD

The City of Copenhagen has at its disposal parks and natural areas which, thanks to their location, size and features, provide excellent opportunities to experience a beautiful and protected environment. In addition, there are also minor areas of great significance to the inhabitants of the local communities, providing a breath of fresh air, a pleasant place to pass through or an essential component of the view from their window. This hierarchy of parks forms a mosaic which is to be maintained and developed. This is a crucial prerequisite if Copenhagen is to offer pleasant local sanctuaries as well as the unique experience of the natural environment within the city's own boundaries.

QUALITY OF GREEN SPACES

Parks should provide a wealth of experience and afford the opportunity to take part in many different activities and events, without preventing general public access – ie areas for playing football should not be fenced off and become the province of individual clubs, but should also be available to other users that are not officially organized.

Parks should provide biological variety, the opportunity for spontaneous sport and exercise as well as being a place for children to play and learn. There should be a park in all districts, where nature can be experienced without the distraction of the noise of city traffic.

Work is being done on the maintenance and development plans for Utterslev Mose, Bellahøj, Amager Fælled, Fælledparken, Damhusengen, etc. Areas scheduled for development are Amager Strandpark, Prags Boulevard, Nørrebroparken, Nørrebro Baneterræn and Fæstningsringen.

The focus area Quality of the green spaces has defined objectives for the following categories:

15. A variety of experience
16. Vigorous and varied plant life
17. Landscape and landscape design
18. Play and movement
19. Exercise and sport
20. Meeting point for everyone
21. Gardens in the city
22. Safety issues and consideration for others
23. Citizen dialogue

15. A VARIETY OF EXPERIENCE

Copenhagen should be able to provide space for silent contemplation as well as outdoor activities all year round 24 hours a day. Places with space to feel Nature's rhythms and absorb her beauty and places where games, movement and outdoor activities can be combined. This means that there should also be a focus on winter activities such as running, skating, sledding and angling. The possibility of putting up lights on running tracks shall be investigated. Attention should be paid to attractive places to sit in the sun, particularly in the spring, and more eating places are to be established in the parks, making it possible to meet outdoors for a meal.

HISTORY AND DEVELOPMENT

In the final chapter of Park Policy it is explained how the development of the city – from the fortified city, to the fall of the ramparts, to industrial development, urban expansion, urban planning, and the Finger Plan – has affected the development of city park structure. Since World War II the Finger Plan has directed Copenhagen development along five main arterial “fingers”, including railway lines and motorways. The areas between the fingers are meant to serve recreational purposes.

Revitalisation of the cities most urban areas have been a great success. Old buildings without bath or a green surroundings have been renewed into new citydwellings with modern accommodation and attractive green yards for play and rest.

Over the past 10 years Copenhagen development has emphasized quality: Valbyparken, the renovation of Kastellet, Havneparken, the urban innovation areas, planting of new street trees and the renovation of city playgrounds.

Some of the city's disused military, port and industrial areas, the disused railway areas in Nordhavnen and Sydhavnen as well as sections of Amager and some of the older, outer urban areas are rapidly being transformed into attractive, new districts. Taking Park Policy as a starting point it will be possible to create optimal urban link-ups to the other sections of the city, ie bridges across the harbour which would give certain districts improved access to attractive open spaces. The experience of water, including transformation of the harbour, also provides new recreational opportunities.

There is at present a unique opportunity for Copenhagen to meet the recreational needs of all those who already live in the city and create attractive green spaces for guests, tourists and future citizens.